

6-7 Yaş Çocuklarda Sosyal Davranış ve Okula Hazırbulunuşluğun Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi¹

DOI: 10.26466/opus.543250

*

Muhammed İkbal Türkyılmaz* - Serpil Pekdoğan**

* Öğretmen, MEB, Silopi / Türkiye

E-Posta: turkyilmaz.114.yk@hotmail.com

ORCID: [0000-0001-8678-9900](https://orcid.org/0000-0001-8678-9900)

** Doç. Dr. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya, Türkiye

E-Posta: serpil4423@hotmail.com

ORCID: [0000-0002-8442-354X](https://orcid.org/0000-0002-8442-354X)

Öz

Okul öncesi yıllarda alınan eğitim çocukların sosyal davranışları ve okula hazırbulunuşlukları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı ilkokul birinci sınıfa devam eden 6-7 yaş aralığındaki çocukların sosyal davranış ve hazırbulunuşluklarının bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini basit seçkisiz örneklem yöntemiyle belirlenmiş ve ilkokul birinci sınıfa devam eden 249 çocuk araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında çocuklara ilişkin demografik bilgilerinin elde edilebilmesi için "Kişisel bilgi formu", çocukların sosyal yeterlik ve olumsuz sosyal davranışlarını belirlemek için "Okul sosyal davranış ölçeği" ve okula hazırbulunuşluklarını belirlemek için ise "Hazırbulunuşluk ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS 20 programı kullanılmıştır. Veriler normal dağılmadığı için, verilerin analizinde parametric olmayan testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri yapılmıştır. Çalışma sonucunda okul öncesi eğitim, cinsiyet ve anne- baba öğrenim düzeyleri değişkenlerinin çocukların sosyal yeterlik, olumsuz sosyal davranış ve okula hazırbulunuşluk düzeyinde anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular, ilgili araştırmalar ve literatür ışığında tartışılarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal davranış, okula hazırbulunuşluk, okul öncesi, ilkokul

¹ Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Examination of Social Behavior and School Readiness of 6-7 Years old Children in Terms of Some Variables

*

Abstract

Preschool education has an important effect on children's social behaviors and school readiness. To this end, this study seeks to analyze social behavior and school readiness in children aged 6-7 and attending first grade classes in primary school based on certain variables. This is a quantitative study with descriptive survey model. The sample of the study was selected via simple random sampling method. 249 children attending first grade classes in primary school form the sample group. For data collection, "Personal Data Form" was used to obtain demographic information regarding the children; "Social Behavior at School Scale" was employed to reveal the children's social competence and negative social behaviors; and "Scale of Readiness" was used to reveal school readiness. SPSS 20 program was used to analyze the data. As the data didn't show normal distribution, Mann-Whitney U and Kruskal Wallis tests, which are among the nonparametric tests, were used for analyses. The study showed that preschool education, gender, and educational backgrounds of the parents have significant effect on social competence, negative social behavior, and school readiness. The results of the study are discussed in the light of relevant studies and literature, and certain recommendations are thus made.

Keywords: *Social behavior, school readiness, preschool, primary school*

Giriş

Erken çocukluk döneminde, özgüven ve kişilik algısının gelişimi ileriki yaşamında çocuğu sosyal ve bireysel olarak geliştiren ve destekleyen önemli bir unsurdur (Taylor, 1991). Çocuklar, sosyalleşme sürecinde yaşadığı toplumun kurallarını ve kültürünü öğrenerek ve yaşayarak toplumun bir üyesi olarak kabul edilmektedir. Bireyin yaşadığı toplumda varlığını sürdürebilmesi ve sosyal açıdan kendini topluma kabul ettirebilmesi için sosyal yeterlik düzeyinin yüksek olması gerekir (Hops, 1983; Sukerman, 2000). Sosyal yeterlik genel anlamda bireyin toplum içerisinde sergilemiş olduğu davranışlara toplum tarafından verilen tepkidir. Johns, Crowley ve Guetzboe'ye (2005) göre bireyin sosyal gelişimi için gerekli olan sosyal davranışların öğrenilerek uygulanması sosyal yeterlik olarak ifade edilir (Bacanlı, 2014).

Mcfall'a (1982) kişilerin toplum içerisindeki rollerini yapabilme düzeyini sosyal yeterlilik olarak tanımlamıştır. Akkök'e (1999) göre sosyal becerinin gelişmesi bireyin sosyal yeterliliği ile doğrudan ilişkilidir. Trower'a (1982) göre ise sosyal yeterliliğe sahip bireyler, sosyal beceri davranışlarını başarılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Sosyal yeterlik, çocukların eğitim hayatlarındaki performansın ve akademik başarının belirleyici bir unsurudur (Karinek ve Popp, 1997).

Çocuklar henüz okula başlamadan önce sosyal yeterlik düzeylerinin düşük kalması durumunda depresyon, kendini ifade edememe, çevresiyle iletişim kopukluğu yaşamaları ve akademik başarısızlık gibi birçok problem ile karşı karşıya kalabilmektedirler (Gülay ve Akman, 2009). Burger'a (2006) göre sosyal açıdan yetersiz olan bireylerin akran ilişkilerinin zayıf olması, onlarla iletişim ve etkileşimde bulunamaması, çocuğun yalnız kalmasına sebep olmaktadır. Yalnız kalan bireyin sosyal açıdan gelişmesi için gerekli ortamın oluşmaması çocuğu sosyal anlamda daha kötü bir duruma getirebilir. Çocukların sosyal açıdan yetersiz düzeyde olması erken çocukluk döneminde iletişim ve davranış bozukluklarının ortaya çıkmasına sebep olurken; çocuklarda uyku düzensizliği, akademik başarısızlık, şiddete yönelme ve bağımlılık yapan zararlı maddelere yönelmeye neden olmaktadır (Ersanlı, 2012). Burke'e (2002) göre sosyal yetersizlikten kaynaklanan olumsuz sosyal davranışların gün geçtikçe alışkanlık haline dönüştüğü ve ileriki yaşlarda bu

olumsuz davranışların daha ciddi boyutlara geldiği görülmüştür. Çocukların olumsuz sosyal davranışları alan yazında saldırgan/sinirli, antisosyal/agresif ve yıkıcı/talepkar davranışlar olarak sınıflandırılmaktadır (Yukay-Yüksel, 2009).

Saldırganlık davranışı, okul öncesi süreçte gelişmeye başlamaktadır. Çocukların erken yaşta sözlü saldırıdan ziyade fiziksel olarak saldırma ve zarar verme eğilimleri yüksektir. Bunun nedeni ise henüz dil gelişim düzeyinin yetersiz olmasıdır. Bu dönemde çocuklar genellikle istenilen bir hedefe ulaşmak için saldırgan davranışlarda bulunmaktadırlar. İlerleyen zamanlarda ise çocuğun dilsel ve bilişsel becerilerinin gelişmesi ile birlikte fiziksel saldırıların yerine sözlü saldırıların tercih edildiği söylenebilir. Saldırgan ve yıkıcı davranışlar kronik bir hale gelerek okul öncesi süreçte başlayıp yaşam boyu birçok süreçte problemlere sebep olabilmektedir (Mavi-Derivoğlu, 2007).

Olumsuz sosyal davranışların saldırganlık dışında antisosyal/agresif davranışlar boyutunda bulunmaktadır. Antisosyal davranışlar hakkında yapılan araştırmalara göre bu davranışların öğrenilmesi ve ortaya çıkması 5-6 yaşlarında görülmeye başlamaktadır. Antisosyal bireyler hiç kimseye karşı bir bağlılık ya da sorumluluk hissetmezken aynı zamanda sadece kendi bireysel zevklerini ön planda tutarlar. Bu tarzdaki insanlar akıllarına gelen her şeyi yapmak isterken bu konuda hiçbir kısıtlamaya tahammül edemezler. Antisosyal davranışlara sahip olan bireyler, sergilemiş oldukları bu davranışlar sonucunda ortaya çıkan olumsuzluklardan asla suçluluk duymazlar (Cüceloğlu, 2007).

Agresiflik kavramı genel anlamda engellenme, sınırlandırılma, zorundalık, baskı ve tehdit vb. durumlarda ortaya çıkan ve genellikle fiziksel ya da sözlü saldırı davranışının ortaya çıkmasına neden olan olumsuz bir duygudur. Çocuklar küçük yaşta özellikle agresif davranışları ile istediklerini yaptırabiliyorsa ve bu davranışı çevresel faktörler tarafından pekiştirilmişse agresif duygularını kullanmayı tercih etmektedir. Bu tür duygu ve davranışların önüne geçilmediği takdirde yaşamının ilerleyen aşamalarında saldırgan bir birey haline gelmesi muhtemeldir (Şendil ve Kızıldağ, 2005).

Agredis davranışların sonucu olarak çocuklarda olumsuz sosyal davranışların farklı bir boyutu olan yıkıcı/talepkar davranışlar görülebilmektedir. Çocuk yaşındaki bireylerin, çevresindeki yetişkinlerin ilgisini

sürekli olarak kendi üzerinde tutmaya çalışmasının yanı sıra düşünmeden göstermiş olduğu davranışlar ile çevresindeki diğer bireyleri rahatsız etmesi ve sürmekte olan etkinlikleri faaliyetleri bozma davranışları yıkıcı talepkar davranışlar olarak ifade edilmektedir (Merrell, 1993). Çocuklar genellikle çevresine karşı üstünlük kurmaya çalışırlar. Bu noktada ebeveyn ve diğer otoriter bireylerin onun bu davranışını engelledikleri durumda çocukta karşı çıkma, kafa tutma ve isyan etme davranışları ortaya çıkar.

Yıkıcı ve talepkar davranışlara sahip olan çocuklar gerek aile içerisinde gerekse aile dışında okulda, sokakta bulunan diğer bireylere karşı rahatsız edici davranışlarda bulunabilirler. Özellikle çocuklarının her davranışına boyun eğen ailelerin çocukları evde ailesinde hükmeder ve bu davranış pekiştirilmiş olur. Bunun neticesinde çocuk diğer sosyal ortamlara dahil olduğunda sürekli ilgi odağı olmak ister ve diğer bireylere de aynı davranışı sergilemek ister (Yavuzer, 1999).

Çocukların olumsuz davranışlara yönelimini engellemek için erken yaşlarda çocukların sosyal davranışlarını etkileyen sosyal becerilerini desteklenmesi gerekmektedir (Dereli-İman, 2014). Çünkü çocuk yaştan itibaren bireyin sosyal becerilerinin gelişmesi neticesinde sosyal açıdan yeterli bireyler ortaya çıkar. Sosyal becerileri gelişmiş olan çocuklarda olumsuz sosyal davranışlar daha az görülür ve olumlu sosyal davranışlar ise artış gösterir (Durualp, 2014). Çocuklarda sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışların gelişimi, akademik başarıda önemli bir faktör olan okula hazırbulunuşluğun önemli belirleyicilerindedir. Başaran'a (1996) göre bir çocuğun zihinsel ve fiziksel olarak bir işi yapabilecek olgunluğa gelmesi hazırbulunuşluğu ifade etmektedir. Edwards (1999) ise hazırbulunuşluğu, çocuğa öğretilmek istenen hedef davranışların ve kazanımların okul tarafından öğretilmesine ve öğrenmeye dair beklentilere yönelik bir hazır olma durumu olarak ifade etmektedir.

Çocukların sosyal davranış ve okula hazırbulunuşluğunu etkileyen faktörler incelendiğinde ise ailenin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Çocuklara henüz küçük yaşlarda ruh sağlığı ve beden sağlığı için gerekli maddi ve manevi destek en doğal haliyle aile tarafından sağlanmaktadır. Bireyin yaşadığı topluma hazır olması ve yaşamını sürdürebilmesi için gerekli sosyal davranışlar ailede kazanılmaktadır (Topçugil, 2002). Aile sayesinde çocuk sosyal yeterlik seviyesinin gelişmesinde ilk önemli

desteği almış olur. Henüz çocuk dünyaya gelmeden önce ailenin çocuk üzerindeki etkisi başlar. Ailenin çocuk konusunda istekli oluşu, annenin hamilelik sürecinde yaşadığı psikolojik süreçler, beslenme şekli ve bunların yanında baba ve ailenin diğer fertlerinin bu süreçte anneye vermiş oldukları destek ve diğer sosyal çevrenin etkisi çocuğu henüz doğmadan önce etkileyen önemli bir faktördür (Çağdaş ve Seçer, 2002).

Ailenin sosyal gelişim noktasında olumlu etkisi olacağı gibi olumsuz etkileri de olabilir. Ailenin çocuğa sosyal davranışının gelişimi açısından olumsuz etki edip etmeyeceği ailenin durumuna bağlı bir durumdur. Sosyal açıdan yetersiz, duygusal açıdan dengesizliği olan, davranış bozukluğu olan anne ve babaların çocukları olumsuz sosyal davranışlar sergilemeye yönelttiği belirtilmektedir (Hetherington ve Parke, 1986).

Çocuğun aile ortamından sonra karşılaacağı ilk yer okuldur. Okul öncesi eğitim kurumları çocuklar için evin devamı, öğretmenlerde ebeveynlerin yerine geçen rol modellerdir. Okul öncesi eğitimle sağlanan uyarcılı eğitim ortamı ve planlanmış eğitim aktiviteleri çocukların ilkokula geçişinde önemli bir aşama olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul öncesi eğitim sürecinden sonra ilkokula başlayan çocuklar, okuma-yazma aşamasına geçmektedirler. Daha planlı ve sistematik, oyundan uzak bir eğitim ortamına giren çocuk, ailesinden daha uzun süre ayrı kalmakta ve çeşitli durumlarla baş etmek zorunda kalmaktadır. Bu sebeple çocuğun sosyal gelişiminde önemli rol oynayan ailenin çocuğun davranışları üzerindeki durumunu incelemek, çocuğun okuldaki sosyal gelişimin en çok gözlemlene fırsatı olan sınıf öğretmenin değerlendirilmesi doğrultusunda bir çalışma yürütmenin araştırmayı gerçeğe yakın bir sonuca götüreceği açıktır. Konu ile ilgili araştırmalara incelendiğinde ilkokula başlayan sosyal davranış ve hazırbulunuşluk becerilerini bazı değişkenler açısından inceleyen bir çalışmanın bulunmadığı görülmüştür. Çalışmalar okul ilkokula yeni başlayan çocuklarda okul öncesi eğitimin çocuğun sosyal becerisi, hazırbulunuşluk, matematik becerileri, sosyal gelişimleri ile olan ilişkileri araştırılmıştır (Atılgan, 2001; Özbek, 2003; Pehlivan, 2006; Görmez, 2007; Liubica, Simona ve Katia, 2008) Bu çalışma sayesinde ilkokula başlayan öğrencilerin sosyal davranış ve hazırbulunuşluk becerileri çeşitli değişkenler açısından incelenerek, alan yazına yeni bir çalışma kazandırılacaktır. Ayrıca bu becerilerin etkilendiği faktörlerin ortaya

konulması, çocukların eğitimleri süresince oluşturulacak eğitim programları ve müdahalelere yol göstermesi açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmada ilkokul birinci sınıfa devam eden 6-7 yaş aralığındaki çocukların sosyal davranış ve hazırbulunuşluk düzeyleri bazı değişkenler açısından incelenerek aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Çocukların sosyal yeterlik, olumsuz sosyal davranış ve hazırbulunuşluk becerileri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- 2) Çocukların sosyal yeterlik, olumsuz sosyal davranış ve hazırbulunuşluk becerileri anne öğrenim düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) Çocukların sosyal yeterlik, olumsuz sosyal davranış ve hazırbulunuşluk becerileri baba öğrenim düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel tarama modelleri geçmişte ya da şu anda var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2006).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında, Amasya ilinde 3 farklı ilkokulda eğitimlerine devam eden ve eğitim öğretimin ilk döneminde olan, 6-7 yaş aralığındaki birinci sınıf çocukları oluşturmaktadır. Örneklem grubu basit seçkisiz örneklem yöntemiyle seçilmiş ve 249 çocuk örneklem grubunu oluşturulmuştur. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi her bir örnekleme birimine eşit seçilme olasılığı vererek seçilen birimlerin örnekleme alındığı yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2008). Örnekleme ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.Örnekleme İlişkin Demografik Özelliklerin Dağılımı

Değişkenler	Alt Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Kız	129	51,8
	Erkek	120	48,2
Okul Öncesi Eğitim	Almadı	78	31,3
	Aldı	171	68,7
Anne Öğrenim Düzeyi	İlköğretim	41	16,5
	Lise	150	60,2
	Üniversite	58	23,3
Baba Öğrenim Düzeyi	İlköğretim	57	22,9
	Lise	134	53,8
	Üniversite	58	23,3

Araştırmaya katılan çocukların 129'unun (%51,8) kız, 120'sinin (%48,2) erkek, öğrencilerin 78'inin (%31,3) okul öncesi eğitim almadığı; 171 tanesinin (68,7) ise okul öncesi eğitimi aldığı görülmektedir. Çocukların anne ve babalarının öğrenim durumlarına bakıldığında; ilköğretim mezunu annelerin sayısının 41 (%16,5) olduğu, lise mezunu annelerin sayısının 150 (%60,2) olduğu ve üniversite mezunu olan annelerin sayısının ise 58 (%23,3) olduğu görülmektedir. İlköğretim mezunu babaların sayısının 57 (%22,9) olduğu, lise mezunu babaların sayısının 134 (%53,8) olduğu ve üniversite mezunu olan babaların sayısının ise 58 (%23,3) olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kişisel bilgi formu, çocukların sosyal davranışlarını ölçmek için Merrell (1993) tarafından geliştirilmiş olan ve Yukay-Yüksel (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan Okul Sosyal Davranış Ölçekleri ve hazırlanmış olan Bulunuşluk Ölçeği için, Canbulat ve Kırıktaş (2016) tarafından geliştirilen İlkokula Hazır Bulunuşluk Ölçeği kullanılmıştır.

Okul Sosyal Davranış Ölçekleri: Merrell (1993) tarafından tasarlanmış olan ölçek Yukay Yüksel (2009) tarafından yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Bu ölçek okul öncesi sürecin başından ergenlik döneminin bitimine kadar tüm çocuklar için uygulanabilmektedir. Ölçme aracı sınıf öğretmenleri tarafından doldurulmaktadır. Beşli likert tarzında olan

ölçek, sosyal yeterlik ve olumsuz sosyal davranışlar olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Sosyal yeterlik kısmı; Kişiler Arası İlişkiler (14 madde), Öz Denetim Becerisi (10 madde) ve Akademik Beceriler (8 madde) olmak üzere toplamda 32 madde üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bununla birlikte ölçeğin ikinci kısmını oluşturan olumsuz sosyal davranışlar ölçeği; Saldırgan-Sinirli(14 madde), AntisosyalAgresif (10 madde), Yıkıcı-Talepkâr (9 madde) toplamda 33 madde olarak oluşturulmuştur (Yukay-Yüksel, 2009). Ölçme aracının güvenilirlik değerleri $r = .91$ ile $.98$ arasında olduğu ve orijinal form ile benzer benzer özellikler taşıdığı, Türkçe formunun güvenilirlik düzeyinin orijinal formda olduğu gibi yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Yukay-Yüksel, 2009).

İlkokula Hazır Bulunuşluk Ölçeği: Canbulat ve Kırıktaş (2016) tarafından geliştirilen ölçme aracı ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin ilkokula hazır-bulunuşluk becerilerini ölçmeyi amaçlamaktadır ve beşlilikt tarzında oluşturulmuştur. Ölçme aracı sınıf öğretmenleri tarafından her çocuk için ayrı olarak doldurulmaktadır. Ölçek; Bilişsel Beceriler, Duyuşsal Beceriler, Öz Bakım Becerileri ve Psikomotor Beceriler olmak üzere toplam 4 alt boyut ve 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten elde edilebilecek toplam puan 33-165 aralığında bulunmaktadır. Ölçeğin genelinin iç tutarlılık kat sayıları 0.975 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ölçme aracının split-half yöntemi (1. bölüm 17 madde, 2. bölüm 16 madde) ile elde edilen Guttman katsayısı “0.974” olarak bulunmuştur. Bu doğrultuda, ölçme aracın ilk bölümü için Cronbach Alfa katsayısı “0.982”, son bölümü için ise “0.982” olarak hesaplanmıştır. Ölçme aracının ilk ve son bölümü arasındaki korelasyon katsayısının “.948” olduğu belirlenmiştir. Ölçme aracına ilişkin Spearman Brown katsayısı ise “.974” olarak hesaplanmıştır. (Canbulat ve Kırıktaş, 2016).

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecine geçilmeden önce Amasya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmış ve araştırma sürecine katılacak okullar, okul müdürleri ile görüşme sağlanarak belirlenmiştir. Uygulamalar yapılmadan önce, ilgili okullardaki sınıf öğretmenleriyle görüşülmüş ve çalışmalar gönüllülük esasına göre yürütülmüştür. Ölçeklerin uygulanması esnasında eğitim ve öğretim faaliyetlerinin aksamamasına dikkat edilmiş ve bu noktada öğretmenlerin zaman tercihi dikkate alınmıştır. Öğretmenlere Kişisel Bilgi formu, Okul Sosyal Davranış Ölçekleri ve İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği birlikte dağıtılmış ve öğretmenlerle iletişime geçilerek yaklaşık bir ay sonra ölçme araçları toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizine başlamadan önce tam olarak doldurulmayan ölçme araçları çalışma dışı bırakılmıştır. Eksiksiz olarak tamamlanan ölçme araçları çalışmaya dahil edilmiştir. Bu doğrultuda elde edilen verilerin analizinde SPSS 20 programı kullanılmıştır. Analizlere öncelikle verilerin normallik durumuna bakılarak başlanmıştır. Verilerin normallik durumu için Kolmogorov-Smirnov test sonucu ve çarpıklık basıklık değerleri (-2, +2) dikkate alınmış ve bu testlerin sonucunda ($p < ,05$) verilerin normal dağılmadığı sonucunda varılmıştır. Veriler normal dağılmadığı için Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testleri yapılmıştır (Büyükköztürk, 2010).

Bulgular

Çocukların sosyal yeterlilik becerilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılığını gösteren Mann-Whitney U Testi tablosu tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2'de çocukların sosyal yeterlilik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Bu bulgulara göre sosyal yeterlilik ölçeğinin kişilerarası ilişkiler ($\bar{X}=138,13$; $U=6046,500$; $p < ,05$), özdenetim becerisi ($\bar{X}=134,28$; $U=6428,000$; $p < ,05$) ve

sosyal yeterlilik ölçeğinin toplamında (\bar{X} =136,31; U =17448,00; $p <,05$) kız çocukların lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Akademik beceriler alt boyutunda ise (\bar{X} =132,98; U =17154,00; $p >,05$) kız çocukların ortalama puanlarının erkek çocuklardan yüksek olmasına rağmen, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgular doğrultusunda kız çocukların kişilerarası ilişkiler, özdenetim becerileri ve genel sosyal yeterlilikleri erkek çocuklara göre anlamlı farklılık oluştururken, akademik beceriler açısından ise herhangi bir farklılığın oluşmadığı söylenebilir

Tablo 2. Çocukların sosyal yeterlilik becerilerinin cinsiyet değişkenine Göre Farklılığını Gösteren Mann-Whitney U Testi Tablosu

Puan	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U Testi	
					U	P
Kişilerarası İlişkiler	Kız	129	138,13	17818,50	6046,500	,003*
	Erkek	120	110,89	13306,50		
Özdenetim Becerisi	Kız	129	134,28	17188,00	6428,000	,026*
	Erkek	120	114,07	13688,00		
Akademik becerileri	Kız	129	132,98	17154,00	6711,000	,069
	Erkek	120	116,43	13971,00		
Toplam	Kız	129	136,31	17448,00	6168,000	,007*
	Erkek	120	111,90	13428,00		

* $p <,05$

Çocukların olumsuz sosyal davranış becerilerinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Çocukların olumsuz sosyal davranış becerileri puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılığını gösteren Mann-Whitney U testi tablosu

Puan	Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U Testi	
					U	P
Saldırgan-Sinirli	Kız	129	117,73	15187,00	6802,000	,091
	Erkek	120	132,82	15938,00		
Antisosyal-Agresif	Kız	129	114,78	14806,50	6421,500	,013*
	Erkek	120	135,99	16318,50		
Yıkıcı-Talepkar	Kız	129	125,86	16236,00	7629,000	,843
	Erkek	120	124,08	14889,00		
Toplam	Kız	129	121,42	15663,50	7278,500	,415
	Erkek	120	128,85	15461,50		

* $p <,05$

Tablo 3’de çocukların olumsuz sosyal davranış becerilerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Bu bulgulara olumsuz sosyal davranış ölçeğinin saldırgan sınırlı alt boyutu (U=5441,500; p >,05), yıkıcı-talepkar alt boyutu (U=7629,000; p >,05) ve olumsuz sosyal davranışlar ölçeği toplamında (U=7278,500; p >,05) kız ve erkek çocuklar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Anti-sosyal-agresif alt boyutunda ise (\bar{X} =135,99; U=6421,500; p <,05) erkek çocukların lehine anlamlı bir fark olduğun görülmektedir. Sonuç olarak olumsuz sosyal davranışlardan, antisosyal-agresif davranışların erkek çocuklar tarafından daha fazla sergilendiği ancak genel anlamda cinsiyet faktörünün çocukların olumsuz sosyal davranışlara sahip olma durumları açısından belirleyici bir etken olmadığı görülmüştür. Çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından incelenmesine ilişkin bulgular tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Çocukların okula hazırbulunuşluk puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılığını gösteren Mann-Whitney U testi tablosu

Puan	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U Testi	
					U	P
Bilişsel Beceriler	Kız	129	132,70	17118,00	6747,000	,080
	Erkek	120	116,73	14007,00		
Duyuşsal Beceriler	Kız	129	131,71	16990,00	6875,000	,126
	Erkek	120	117,79	14135,00		
Psikomotor Beceriler	Kız	129	131,84	17007,00	6858,000	,113
	Erkek	120	117,65	14118,00		
Özbakım Becerileri	Kız	129	127,04	16388,50	7476,500	,638
	Erkek	120	122,80	14736,50		
Toplam	Kız	129	132,16	17048,50	6816,500	,104
	Erkek	120	117,30	14076,50		

Tablo 4’de çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Bu bulgulara hazır bulunuşluk ölçeğinin bilişsel beceriler (\bar{X} =132,70; U=6747,000; p >,05), Duyuşsal Beceriler (\bar{X} =131,71; U=6875,000; p >,05), Psikomotor Beceriler (\bar{X} =131,84; U=6858,000; p >,05), Özbakım Becerileri (\bar{X} =127,04; U=7476,500; p >,05) ve hazır bulunuşluk ölçeğinin toplamında (\bar{X} =132,16;

U=6816,500; $p >,05$) anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu veriler doğrultusunda hazırbulunuşluk ölçeğinin alt ölçeklerinde ve ölçeğin toplamında kız çocukların ortalama puanlarının yüksek olmasına rağmen anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Sonuç olarak çocukların cinsiyet değişkeninin, hazır bulunuşluk becerisi üzerinde etkisi olmadığı söylenebilir. Çocukların sosyal yeterlilik becerilerinin anne öğrenim düzeyi açısından bulguları aşağıda verilmiştir.

Tablo 5. Çocukların sosyal yeterlilik puanlarının anne öğrenim düzeyine göre farklılığını gösteren Kruskal Wallis testi sonuçları

Puan	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Kişilerarası İlişkiler	İlköğretim	41	101,54	2	5,438	,066
	Lise	150	128,17			
	Üniversite	58	133,39			
Özdenetim Becerisi	İlköğretim	41	99,18	2	6,649	,036*
	Lise	150	126,83			
	Üniversite	58	135,95			
Akademik Beceriler	İlköğretim	41	103,61	2	8,561	,014*
	Lise	150	122,86			
	Üniversite	58	145,66			
Toplam	İlköğretim	41	99,64	2	6,530	,038*
	Lise	150	126,52			
	Üniversite	58	136,42			

* $p <,05$

Çocukların sosyal yeterlilik becerilerinin annelerin öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis sonuçları Tablo 5'de verilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre kişilerarası ilişkiler alt boyutunda [$X^2(sd=2, n=249)=5,438; p >,05$] anlamlı bir farklılığa rastlanmazken, özdenetim becerisi alt boyutu [$X^2(sd=2, n=249)=6,649; p <,05$], Akademik Beceriler alt boyutu [$X^2(sd=2, n=249)= 8,561; p <,05$] ve Sosyal Yeterlilik Ölçeği toplamında ise [$X^2(sd=2, n=249)= 6,530; p <,05$] şeklinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Tablodaki verilerin incelenmesi sonucunda üniversite mezunu annelerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Grup ortalamaları dikkate alındığında kişilerarası ilişkiler alt boyutunda ($\bar{X}=133,38$), özdenetim becerisi alt boyutunda ($\bar{X}=135,95$), akademik beceriler alt boyutunda ($\bar{X}=145,66$) ve sosyal yeterlilik ölçeği toplamında

(\bar{X} =136,42) üniversite mezunu annelerin, çocukların sosyal yeterlilikleri üzerinde etkili olduklarını göstermektedir. Çalışmaya katılan çocukların olumsuz sosyal davranış becerilerinin anne öğrenim düzeyi açısından incelenmesine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Çocukların olumsuz sosyal davranış beceri puanlarının anne öğrenim düzeyine göre farklılığını gösteren Kruskal Wallis Testi sonuçları

Puan	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Saldırgan-Sinirli	İlköğretim	41	147,11	2	5,409	,067
	Lise	150	122,94			
	Üniversite	58	114,69			
Antisosyal-Agresif	İlköğretim	41	140,10	2	3,026	,220
	Lise	150	119,79			
	Üniversite	58	127,79			
Yıkıcı-Talepkar	İlköğretim	41	160,46	2	12,489	,002*
	Lise	150	119,83			
	Üniversite	58	113,31			
Toplam	İlköğretim	41	153,20	2	7,576	,023*
	Lise	150	119,64			
	Üniversite	58	118,92			

* $p < ,05$

Çocukların olumsuz sosyal davranış becerilerinin annelerin öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre saldırgan sinirli alt boyutunda [$X^2(sd=2, n=249)=5,409; p>,05$] ve antisosyal-agresif alt boyutunda [$X^2(sd=2, n=249)=3,026; p>,05$] anlamlı bir farklılığa rastlanmazken, yıkıcı-talepkar alt boyutunda [$X^2(sd=2, n=249)=12,489; p<,05$] ve olumsuz sosyal davranışlar ölçeği genelinde [$X^2(sd=2, n=249)=7,576; p<,05$] ilkököl mezunu annelerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Grup ortalamaları dikkate alındığında saldırgan-sinirli alt boyutunda (\bar{X} =147,11), antisosyal agresif alt boyutunda (\bar{X} =140,10), yıkıcı talepkar alt boyutunda (\bar{X} =160,46) ve olumsuz sosyal davranışlar ölçeği toplamında (\bar{X} =153,29) ilkököl mezunu annelerin daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Bulgular annelerin eğitim seviyesi azaldıkça, çocukların olumsuz sosyal davranışlarının arttığını göstermektedir.

Çocukların okula hazırbulunuşluklarının anne öğrenim düzeyine göre incelenmesine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Çocukların okula hazırbulunuşluk puanlarının anne öğrenim düzeyine göre farklılığını gösteren Kruskal Wallis testi sonuçları

Puan	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Bilişsel Beceriler	İlköğretim	41	98,98	2	29,883	,000**
	Lise	150	115,11			
	Üniversite	58	168,97			
Duyuşsal Beceriler	İlköğretim	41	95,48	2	29,121	,000**
	Lise	150	116,70			
	Üniversite	58	167,34			
Psikomotor Beceriler	İlköğretim	41	97,11	2	24,797	,000**
	Lise	150	117,90			
	Üniversite	58	163,07			
Özbakım Becerileri	İlköğretim	41	98,80	2	24,997	,000**
	Lise	150	117,05			
	Üniversite	58	164,09			
Toplam	İlköğretim	41	98,01	2	30,697	,000**
	Lise	150	115,18			
	Üniversite	58	169,47			

**p<,001

Tablo 7'de çocukların okula hazırbulunuşluklarının annelerin öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis sonuçları verilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre bilişsel beceriler alt boyutu [$X^2(sd=2, n=249)=29,883; p<,001$], duyuşsal beceriler alt boyutu [$X^2(sd=2, n=249)= 29,121; p<,001$], Psikomotor Beceriler alt boyutu [$X^2(sd=2, n=249)= 24,797; p<,001$], Özbakım becerileri alt boyutu [$X^2(sd=2, n=249)= 24,997; p<,001$] ve toplamda ise [$X^2(sd=2, n=249)= 30,697; p<,001$] anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Tablodaki veriler genel anlamda değerlendirildiğinde üniversite mezunu annelerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Grup ortalamaları dikkate alındığında bilişsel beceriler alt boyutunda ($\bar{X}=168,97$), duyuşsal beceriler alt boyutunda ($\bar{X}=167,34$), psikomotor beceriler alt boyutunda ($\bar{X}=163,07$), özbakım becerileri alt boyutunda ($\bar{X}=164,09$) ve hazır bulunuşluk becerileri ölçeği toplamında ($\bar{X}=169,47$) üniversite mezunu annelerin, öğrencilerin hazır bulunuşluk becerileri üzerinde etkili olduklarını göstermektedir. Çocukların sosyal yeterlilik

becerilerinin baba öğrenim düzeyine göre incelenmesine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 8. Çocukların sosyal yeterlilik puanlarının baba öğrenim düzeyine göre farklılığını gösteren Kruskal Wallis Testi sonuçları

Puan	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Kişilerarası İlişkiler	İlköğretim	57	121,02	2	18,134	,000**
	Lise	134	111,72			
	Üniversite	58	159,59			
Özdenetim Becerisi	İlköğretim	57	123,15	2	15,608	,000**
	Lise	134	111,40			
Akademik Beceriler	Üniversite	58	155,86			
	İlköğretim	57	125,61	2	14,428	,001**
	Lise	134	111,86			
Toplam	Üniversite	58	154,76			
	İlköğretim	57	123,64	2	18,003	,000**
	Lise	134	110,22			
	Üniversite	58	158,09			

**p<,001

Tablo 8’de çocukların sosyal yeterlilik becerilerinin babaların eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis sonuçları verilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre kişilerarası ilişkiler alt boyutunda [$X^2(sd=2, n=249)=18,134; p<,001$], Özdenetim Becerisi alt boyutunda [$X^2(sd=2, n=249)= 15,608; p<,001$], Akademik Beceriler alt boyutunda [$X^2(sd=2, n=249)= 14,428; p<,001$] ve Sosyal Yeterlilik Ölçeği Toplamında ise [$X^2(sd=2, n=249)= 18,003; p<,001$] anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Tablodaki verilerin değerlendirilmesi sonucunda Üniversite mezunu babaların lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Grup ortalamaları dikkate alındığında kişilerarası ilişkiler alt boyutunda ($\bar{X}=159,59$), özdenetim becerisi alt boyutunda ($\bar{X}=155,86$), akademik beceriler alt boyutunda ($\bar{X}=154,76$) ve sosyal yeterlilik ölçeği toplamında ($\bar{X}=158,09$) üniversite mezunu babaların, çocukların sosyal yeterlilikleri üzerinde etkili olduklarını göstermektedir. Çocukların olumsuz sosyal davranış becerilerinin baba öğrenim düzeyi açısından incelenmesine ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 9. Çocukların Olumsuz Sosyal Davranış Beceri Puanlarının Baba Öğrenim Düzeyine Göre Farklılığın Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Puan	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Saldırgan-Sinirli	İlköğretim	57	109,63	2	7,236	,027*
	Lise	134	136,01			
	Üniversite	58	114,66			
Antisozyal-Agresif	İlköğretim	57	108,92	2	8,280	,016*
	Lise	134	136,29			
	Üniversite	58	114,72			
Yıkıcı-Talepkar	İlköğretim	57	101,18	2	8,733	,013*
	Lise	134	134,42			
	Üniversite	58	126,65			
Toplam	İlköğretim	57	103,11	2	9,038	,011*
	Lise	134	136,51			
	Üniversite	58	119,91			

*p<,05

Tablo 9'da çocukların olumsuz sosyal davranış becerilerinin babaların öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis sonuçları verilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre saldırgan sinirli alt boyutunda [$X^2(sd=2, n=249)=7,236; p<,05$], antisozyal-agresif alt boyutunda [$X^2(sd=2, n=249)=8,280; p<,05$], yıkıcı-talepkar alt boyutunda [$X^2(sd=2, n=249)=8,733; p<,05$] ve olumsuz sosyal davranışlar ölçeği genelinde [$X^2(sd=2, n=249)=9,038; p<,05$] lise mezunu babaların lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Grup ortalamaları dikkate alındığında saldırgan-sinirli alt boyutunda ($\bar{X}=136,01$), antisozyal agresif alt boyutunda ($\bar{X}=136,29$), yıkıcı talepkar alt boyutunda ($\bar{X}=134,42$) ve olumsuz sosyal davranışlar ölçeği ölçeği toplamında ($\bar{X}=136,51$) lise mezunu babaların daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Çocukların okula hazırbulunuşluklarının baba öğrenim düzeyine göre incelenmesine ilişkin bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10'da çocukların okula hazırbulunuşluklarının babaların öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis sonuçları verilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre bilişsel beceriler alt boyutu [$X^2(sd=2, n=249)=24,932; p<,001$], Duyuşsal Beceriler alt boyutu [$X^2(sd=2, n=249)=24,932; p<,001$], Psikomotor Beceriler [$X^2(sd=2, n=249)=15,903; p<,001$], Özbakım Becerileri [$X^2(sd=2, n=249)=17,034; p<,001$] ve toplamda ise [$X^2(sd=2, n=249)=21,305;$

$p<,001$] anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Tabloda ki değerlerin incelenmesi sonucunda üniversite mezunu babaların lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Grup ortalamaları dikkate alındığında bilişsel beceriler alt boyutunda ($\bar{X}=161,28$), duyuşsal beceriler alt boyutunda ($\bar{X}=166,22$), psikomotor beceriler alt boyutunda ($\bar{X}=155,42$), özbakım becerileri alt boyutunda ($\bar{X}=158,38$) ve ölçek toplamında ($\bar{X}=163,20$) üniversite mezunu babaların, çocukların okula hazırbulunuşlukları üzerinde etkili olduklarını göstermektedir.

Tablo 10. Çocukların okul hazırbulunuşluklarının baba öğrenim düzeyine göre farklılığını gösteren Kruskal Wallis Testi sonuçları

Puan	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Bilişsel Beceriler	İlköğretim	57	111,64	2	19,329	,000**
	Lise	134	114,98			
	Üniversite	58	161,28			
Duyuşsal Beceriler	İlköğretim	57	112,72	2	24,932	,000**
	Lise	134	112,38			
	Üniversite	58	166,22			
Psikomotor Beceriler	İlköğretim	57	105,11	2	15,903	,000**
	Lise	134	120,29			
	Üniversite	58	155,42			
Özbakım Becerileri	İlköğretim	57	119,54	2	17,034	,000**
	Lise	134	112,88			
	Üniversite	58	158,38			
Toplam	İlköğretim	57	112,53	2	21,305	,000**
	Lise	134	113,77			
	Üniversite	58	163,20			

** $p<,001$

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çocukların sosyal yeterlilik becerilerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği noktasında ulaşılan sonuçlara göre kişilerarası ilişkiler ve öz denetim becerileri açısından kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılırken, akademik beceriler açısından gerek kız öğrenciler gerekse erkek öğrenciler için anlamlı farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Kız öğrencilerin sosyalleşme noktasında erkek öğrencilere göre daha aktif olması ve çevreye daha duyarlı

olması sebebiyle erkek öğrencilere göre bazı sosyal becerilerinin daha iyi olduğu görülmektedir.

Çalışmaya katılan çocukların olumsuz sosyal davranış becerilerinin cinsiyet değişkenine göre yapılan incelemede saldırgan sinirli alt boyutu ve yıkıcı-talepkar alt boyutu ve genel olarak olumsuz sosyal davranışlarda arasında anlamlı farklılık olmadığı görülürken, antisosyal-agresif açıdan değerlendirildiğinde erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Sonuç itibariyle olumsuz sosyal davranışlardan, antisosyal-agresif davranışların erkek öğrenciler tarafından daha fazla sergilendiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda erkek öğrencilerin fiziksel veya sözlü olarak şiddete yatkın olmaları ve geleneksel aile yapılarında erkek çocukların şiddet davranışlarının takdir edilmesi ve pekiştirilmesi etkili olmuş olabilir. Kız çocuklarının ise olumlu ve uyumlu davranışları ile ön plana çıkması olumsuz sosyal davranışlar edinmesinin önüne geçmiştir. Alan yazında yapılan araştırmalarda antisosyal-agresif ve zorba davranışların erkek öğrenciler tarafından daha çok sergilendiği belirtilmiştir (Craig, 2004; Rigby, 2002; Olweus, 2005; Bilgiç, 2007; Kartal, 2009; Kartal ve Bilgin, 2008; Kutlu, 2005; Pekel, 2004; Totan, 2008; Yurtal ve Cenkseven, 2007; Katsurada ve Sugawara, 1998). Çalışmaların bulguları söz konusu çalışmalarını destekler niteliktedir.

Çocukların okula hazırbulunuşluk becerilerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Çocukların hazırbulunuşluk becerileri genel olarak çevresel faktörlerden ve sonradan öğrenilen becerilerden etkilenmesi mümkün olup kalıtsal faktörlerin bu bağlamda etkisinin fazla olmadığı söylenebilir. Bu sebeple cinsiyet faktörü çocukların hazırbulunuşluk becerileri açısından belli bir etkiye sahip olmamış olabilir.

Çalışmada çocukların sosyal yeterlik becerilerinin annelerin ve babalarının öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Üniversite mezunu annelerin ve babaların, çocukların sosyal yeterlik becerileri üzerinde daha fazla etki ettiği sonucuna varılmıştır. Eğitim seviyesi yüksek olan anne ve babalar henüz erken yıllarda çocuklarının gelişim alanlarını destekleyen birçok faaliyette bulunmaktadır. Onları bir birey gibi görüp onların fikirlerini, hislerini ve davranışlarını gözlemlemekte ve sosyalleşme süresince çocuklarına birçok fırsatlar sağlamaktadırlar. Bu süreçte küçük yaşta özel ve değerli olduğunu

hisseden çocukların özgüveni yüksek olmakta ve çevreyle rahatça etkileşime girebilmekte, sosyal açıdan daha yeterli düzeyde olmaktadır. Yapılan araştırmalarda ebeveynlerine eğitim düzeyinin yüksek olmasının çocukların sosyal yeterlik becerilerine olumlu yönde etki ettiği ebeveynlerin öğrenim düzeyi yükseldikçe çocukların da sosyal açıdan daha yeterli olduğu tespit edilmiştir (Dicle, 2006; Akpınar vd., 2015; Avşar ve Öztürk-Kuter, 2007). Aynı şekilde Engels, Dekovic ve Meesus(2002) tarafından yapılan bir çalışmada anne ve baba faktörlerinin çocuğun sosyal yeterlik becerilerini etki ettiğini belirtmiştir. Bu çalışmalar mevcut çalışmadaki sonuçları destekler niteliktedir.

Çocukların olumsuz sosyal davranış becerilerinin annelerin ve babaların eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ilkokul mezunu annelere ve/veya lise mezunu babalara sahip olan öğrencilerin olumsuz sosyal davranışlarının daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Eğitim seviyesi yüksek olan anne ve babalar sosyal açıdan kendini geliştirmiş ve birçok sosyal beceri edinmişlerdir. Anne ve babalar bu olumlu sosyal davranışların çocuklara kazandırılması için gerekli özeni göstermelerinin yanı sıra çocuklarının olumsuz sosyal davranışlar edinmesine de engel olmaları ayrıca bu bağlamda diğer anne ve babalara göre daha hassas olmaları sebebiyle bu tip ebeveynlerin sahip oldukları çocuklar olumsuz sosyal davranış düzeyinin düşük olması mümkündür. Yapılan birçok araştırmada anne ve babanın öğrenim düzeyinin çocuğun sosyal gelişimini olumlu yönde etkilediği gözlenmiştir (Cousins, Power ve Olvera-Ezzell, 1993; Fox, Platz ve Bentley, 1995). Yapılan bu çalışmalardan elde edilen bulgularda çocukların sosyal davranışlarının ailelerinin öğrenim düzeyi ile ilişkili olduğu, lise veya daha üst düzeyde öğrenim seviyesine sahip olan anne, baba ve bakıcıların yetiştirdiği çocukların olumsuz sosyal davranışlara yönelimlerinin daha az olduğu tespit edilmiştir. Yapılan başka bir çalışmada ise çocukların sosyal davranışları, duygusal yaşantıları ve duygusal tepkilerinin oluşmasında ailenin etkili olduğu belirtilmiştir (Kaya ve Siyez, 2008).

Çocukların okula hazırbulunuşluk becerilerinin annelerin ve babaların öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Üniversite mezunu annelerin ve babaların, çocukların hazırbulunuşluk becerileri üzerinde daha daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ailenin

eğitilmiş olması, eğitime önem vermesi ve çocukların eğitimi ile ilgili olması çocuğun eğitim hayatında başarılı olması açısından son derece önemlidir. Eğitim seviyesi yüksek olan aileler çocuklarında eğitim seviyesinin yükselmesi için henüz çocuk okula başlamadan çocuklarının eğitim öğretime hazır olması için çabalarlar. Farklı eğitim aktiviteleri ile çocuklarının sürece adapte olmasına katkıda bulunmaktadırlar. Ailelerin çocuklarına sağladıkları imkânlar, ilgi ve alakaları çocukların hazırbulunuşluk becerilerinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Erkanve Kırca, (2010) tarafından yapılan bir çalışmada annenin öğrenim düzeyinin yüksek olmasının çocukların okula hazırbulunuşluk becerilerinin yüksek olmasında etkili olduğu sonucuna varmıştır. Amerika'da yapılan bir araştırmada ise annenin eğitim durumunun lise seviyesinden daha düşük olması çocukların okula hazırbulunuşluk becerilerinin daha düşük seviyede olma ihtimalini arttırdığı tespit edilmiştir (Snyder ve Hoffman, 2000). Bununla birlikte Öztürk (1995), tarafından yapılan bir çalışmada anne ve babaların eğitim becerilerinin çocukların dilsel becerilerinin gelişiminde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Ardila vd., (2005) tarafından yapılmış olan bir çalışmada anne ve babaların öğrenim becerilerinin yüksek olması çocukların bilişsel gelişimlerine olumlu yönde etki ettiği görülmüştür. Çıkrıkçı (1999) tarafından yapılan bir çalışmada yüksek öğrenim düzeyine sahip olan babaların çocuklarının okula hazırbulunuşluklarının diğer çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Söz konusu araştırmalar çalışmayı destekler niteliktedir.

Bu çalışma sadece belli bir il ile sınırlandırılmış ve belli taş grubundaki çocuklarla yapılmıştır. Bu durum çalışmanın sınırlılığı olarak kabul edilebilir. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde; çocukların olumsuz sosyal davranışlarının altında yatan nedenler araştırılarak, müdahale programları oluşturulabilir. Benzer araştırmalar farklı örneklem grubu üzerinde yapılabilir. Ayrıca ilköğretimde sosyal davranış ve hazırbulunuşluğu etkileyen farklı faktörler ele alınabilir. Söz konusu değişkenlerin ele alındığı boyamsal ve nitel çalışmalar yapılabilir.

EXTENDED ABSTRACT

Examination of Social Behavior and School Readiness of 6-7 Years old Children in Terms of Some Variables

*

Muhammed İkbal Türkyılmaz - Serpil Pekdoğan
National Education Ministry, İnönü University

In the course of socialization, children learn the rules and the culture of the society they are a part of; and they are considered a member of that society by experiencing this knowledge. In order for a person to survive in a community and make himself/herself recognized in social terms, s/he has to have a high level of social competence (Hops, 1983; Sukerman, 2000). Broadly speaking, social competence refers to reactions by people to one's behaviors within a community. The development of self-confidence and perception of personality in early childhood is an important element that betters children's social and individual developments (Taylor, 1991). To Johns, Crowley and Guetzboe (2005), social competence involves learning social behaviors that are required for one's social development and also implementing these behaviors (Bacanlı, 2014).

If children's social competence levels remain low before starting school, they may face many problems such as depression, inability to express themselves, communication gap, and academic failure (Gülay and Akman, 2009). To Burger (2006), a socially incompetent person's weak peer relationships and not being able to communicate or interact with others lead to isolation. If a convenient environment is not formed for the isolated person to develop himself/herself socially, this process may get worse for the person in social terms. Children's having low levels of social competence leads to emergence of communication and behavior problems in early years. As a result, they may experience sleep disorders, academic failure, and resort to violence and addictive drugs (Ersanlı, 2012). Burke (2002) argues that negative social behaviors stemming from social incompetence transform into habits gradually, and these negative behaviors become more serious in the following years.

Social competence as well as the development of positive social behaviors in children are among the important characteristics of school readiness, which is an important factor in academic achievement. Başaran (1996) states that a child's mental and physical maturity to perform a duty refers to school readiness. Edwards (1999) describes school readiness as readiness in relation to expectations of teaching and learning of the objective behaviors and acquisitions that are to be given at school.

It is seen that parents play an important role on the factors influencing children's social behaviors and school readiness. Children receive the first important support in developing social competence levels thanks to parents. Family makes important contributions to children's social competence. The effect of family on a child starts even before the child is born. Parents' willingness to welcome a child, the psychological processes that mother go through, the nutrition she receives, the support given by father and other family members, and the influence of other social milieu are important factors influencing the child before s/he is born (Çağdaş and Seçer, 2002).

For this reason, it is obvious that the study of the effect of the family, playing an important role in the child's social development, on the child's behavior, and the conduct of a study in line with the evaluations of the school teacher who has the opportunity to observe the social development of the child in the school, will lead to a realistic result. A review of the previous studies on relevant subjects showed that there is no study examining the social behavior and readiness of the students who started primary school in terms of certain variables. Previous studies dwell on relationships between preschool education and the social skills, school readiness, mathematics skills, and social development in new primary school children (Atılğan, 2001; Özbek, 2003; Pehlivan, 2006; Görmez, 2007; Liubica, Simona and Katia, 2008). A new study will be contributed to the literature thanks to this study that analyzes social behaviors and readiness skills of the new primary school students in terms of certain variables. Moreover, the revelation of the factors that are influenced by these skills is of importance as they will guide the curricula and interventions that will be formed for the children's education processes. To this end, this study seeks to analyze social behaviors and readiness levels of children

aged 6-7 and attending first grade classes in primary school based on certain variables. Following are the research questions of this study:

- 1) Do children's social competence, negative social behaviors, and readiness skills differ based on gender?
- 2) Do children's social competence, negative social behaviors, and readiness skills differ based on mother's educational background?
- 3) Do children's social competence, negative social behaviors, and readiness skills differ based on father's educational background?

This is a quantitative study with descriptive survey design. Descriptive survey models aim to describe a situation that exists in the past or present (Karasar, 2006). The study group consists of first grade students aged 6-7 who attend 3 different primary schools in Amasya province during 2016-2017 academic year. The sample was selected via simple random sampling method. There are 249 children in the sample.

Personal Data Form, School Social Behavior Scale developed by Merrel (1993) to measure children's social behaviors and adapted in to Turkish by Yukay-Yüksel (2009), and Scale of Readiness developed by Canbulat and Kırıkaş (2016) to develop school readiness were employed in the study.

The study showed that female children are significantly different from their male peers in terms of interpersonal relationships, self-control skills, and general social competences. It is possible to say that there is no difference in terms of academic skills. As for the negative social behaviors, it was seen that antisocial-aggressive behaviors are displayed by male children more; however, gender factor is not a determiner on displaying negative social behaviors neither for male nor for female children. The study showed that gender factor does not have an effect on children's readiness skills. The children's social competence skills showed significant difference based on mother's educational background. Also, the sub-dimension of self-control led to a significant difference in academic skills. It was seen that as mothers' and fathers' levels of education go down, the children's negative social behaviors increase. As mother's and fathers' levels of education go up, children's school readiness increases.

Kaynakça / References

- Akkök, F. (1999). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi-anne baba el kitabı*. İstanbul: Özgür yayınlar.
- Avşar, Z. ve Öztürk-Kuter, F. (2007). Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi:Uludağ Üniversitesi örneği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(2), 197-206.
- Ardila, A.,Rosselli, M. Matute, E. and Guajardo, S. (2005). Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yönetici işlevlerin gelişimi üzerindeki etkisi. *Gelişimsel Nöropsikoloji* , 28 (1), 539-560.
- Bacanlı, H. (2014). *Sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Başaran, İ. E. (1996). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Burke, R. W. (2002). Social and emotional education in the classroom. *Kapa Delta Pi Record*, 38(3), 108-111.
- Bilgiç, E. (2007). *İlköğretim 1. kademedeki görülen zorba davranışların sınıf değişkenleri ve atmosferi algulamalarına göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cousins, J.H.,Power, T..G. and Olvera-Ezzell, N. (1993). Mexican-Americanmothers' socializationstrategies: effects of education, acculturation, andhealthlocus of control. *Journal of Experimental Child Psychology*, 55, 258– 276.
- Cüceloğlu, D. (2007). *Yeniden insan insana*. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Çağdaş A., Seçer Ş. Z. (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Çıkrıkçı, S. (1999). *Ankara il merkezindeki resmi banka okullarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının hazırbulunuşluk ile aile tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dereli-İman, E. (2014). Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal gelişimine etkisi: Sosyal beceri, psiko-sosyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 249-268.
- Dicle, A. N. (2006). *Üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin duygusal zekâ düzeyleri ve bazı kişisel özelliklerine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

- Durualp, E. (2014). Ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin cinsiyet ve sınıfa göre incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26(2), 13-25.
- Edwards, D. (1999). Public factors that contribute to school readiness. *Early Childhood Research and Practice*. ED435503. <http://ecrp.uiuc.edu/v1n2/edwards.html> adresinden 12.04.2018 tarihinde alınmıştır.
- Ersanlı, K. (2012). *Davranışlarımız*. Ankara: Birleşik Dağıtım Kitabevi.
- Engels, R. C., Deković, M. and Meeus, W. (2002). Parenting practices, social skills and peer relationships in adolescence. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 30(1), 3-17.
- Erkan, S., ve Kırcı, A. (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(38), 94-106.
- Fox, R. A., Platz, Donald.L. and Bentley, K.S. (1995). Maternal factors related to parenting practices, developmental expectations, and perceptions of child behavior problems. *Journal of Genetic Psychology*, 156, 431-441.
- Gülay, H. ve Akman, B. (2009). *Okul öncesi dönemde sosyal beceriler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Janssen, I., Craig, W. M., Boyce, W. F., and Pickett, W. (2004). Associations between over weight and obesity with bullying behaviors in school-aged children. *Pediatrics*, 113(5), 1187-1194.
- Johns, B. H., Crowley, E. P. and Guetzloe, E. (2005). The central role of teaching social skills. *Focus on Exceptional Children*, 37(8), 1-8.
- Hetherington, E. M., Parke, R. D., and Locke, V. O. (1999). *Child psychology: A contemporary view point*. McGraw-Hill.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karinek, L. and Popp, P. A. (1997). Collaborative mainstream integration of social skills with academic instruction. *Preventing School Failure*, 41(4), 148-153.
- Katsurada, E., and Sugawara, A. I. (1998). The relationship between hostile attributional bias and aggressive behavior in preschoolers. *Early Childhood Research Quarterly*, 13(4), 623-636.
- Kaya, A. and Siyez, D.M. (2008). Sociometric status and life satisfaction in Turkish primary and secondary school students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 32, 69-82.

- Kırıkaş, H., ve Canbulat, T. (2016). İlkokula hazır bulunuşluk ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 27-35.
- Kutlu, F. (2005). *The effect of bullying management training on bullying behaviors of elementary school students*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Mavi-Derivoğlu, C. (2007). *Okulöncesi eğitim kurumlarına giden ve gitmeyen ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin alıcı ve ifade edici dil düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- McFall, R. M. (1982). A review and reformulation of the concept of social skills. *Behavioral Assessment*, 4, 1-33.
- Merrell, K. W. (1993). Using behavior rating scales to assess social skills and antisocial behavior in school settings: Development of the School Social Behavior Scales. *School Psychology Review*, 22(1), 115-134.
- Oktay, A. ve Polat-Unutkan, Ö. (2005). *İlkokula hazır oluş ve okul öncesi eğitimle ilkokulun karşılaştırılması*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Öztürk, H. (1995). *Okul öncesi eğitim kurumlarına giden ve gitmeyen ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin alıcı ve ifade edici dil düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Senemoğlu, N. (1994). Okul öncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 21-30.
- Synder, T. D. and Hoffman, C.M. (2000). *Digest of education statistic*. National Center for Education Statistics. USA: ED Pubs.
- Şendil, G. ve Kızıldağ, Ö. (2005). *Evlilik çatışması ve çocuk*. İstanbul: Kültür Yayınları.
- Taylor, A. R. (1991). Social competence and early school transition. *Education & Urban Society*, 24(1), 15-27.
- Trower, P. (1982). Toward a generative model of social skills: A critique and synthesis. *Social Skill Training: A practical handbook for assessment and treatment*, 399-427.
- Topçugil, N. (2002). *Ankara devedarlığı gündüz bakım evine devam eden 3-6 yaş grubundaki çocukların aile işlevselliğinin değerlendirilmesi ve aile işlevlerinin çocukların psikolojik, sosyal ve fiziksel gelişimleri üzerindeki etkisinin araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yavuzer, H. (1999). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yukay-Yüksel, M. (2009). Okul sosyal davranış ölçeklerinin (OSDÖ) Türkçeye uyarlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1605-1650.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Türkyılmaz, M. İ. ve Pekdoğan, S. (2019). 6-7 yaş çocuklarda sosyal davranış ve okula hazırbulunuşluğun bazı değişkenler açısından incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 133-160. DOI: 10.26466/opus.543250